

Functieprofielen voor sleutelfiguren

Gesloten gemeenschappen

Sleutelfiguren willen bijdragen aan een betere positie van (individuen uit) hun gemeenschap binnen de samenleving. Dit doen zij door kwetsbaren binnen de eigen gemeenschap te beschermen en/of door een brugfunctie te vervullen om de afstand tussen de gemeenschap en de dominante samenleving te verkleinen. Dit doen sleutelfiguren vanuit hun eigen en collectieve ervaringskennis.

Randvoorwaarden

Willen sleutelfiguren een constructieve bijdrage kunnen (en mogen) leveren, moeten zij aan een aantal randvoorwaarden voldoen. Zij:

- voelen een sterke innerlijke motivatie om problemen binnen de gesloten gemeenschap aan te pakken;
- voelen zich betrokken bij de verschillende heersende problemen en ontwikkelingen, de doelgroep en de dominante samenleving;
- maken actief deel uit van de dominante samenleving met behoud van de eigen culturele identiteit (*wanneer een sleutelfiguur zélf geen onderdeel wil zijn van de samenleving is het ook niet mogelijk om als sleutelfiguur te worden ingezet*);
- (h)erkennen de culturele context en de botsende normen met de dominante samenleving;
- signaleren knelpunten in dit spanningsveld van botsende normen en richten zich op de-escalatie van deze punten;
- erkennen, wanneer situaties besproken worden, dat de regels- en wetgeving van de dominante samenleving leidend zijn;
- werken oplossingsgericht en verbindend tussen de gemeenschap en de dominante samenleving;
- beschikken over een VOG om bestuurlijke of organisatorische afbreukrisico's te voorkomen (*eventueel kan een aparte risico-analyse worden toegepast*);
- helpen of behartigen verschillende belangen voor de gemeenschap binnen de samenleving (*hiervoor is een goede beheersing van de Nederlandse taal noodzakelijk, zowel verbaal als schriftelijk*);
- hebben kennis van de Universele Rechten van de Mens, de Rechten van het Kind en de Europese Rechten van de Mens;
- zijn in staat te laveren tussen de verplichtingen en rechten, normen en waarden van de dominante maatschappij en de verplichtingen en rechten, normen en waarden van de gemeenschap.
- staan open voor tussentijdse interventie en/of afstemming.

Basis competenties

Om hun brugfunctie goed te kunnen vervullen, moeten sleutelfiguren over een aantal basiscompetenties beschikken. Zij:

- zijn in staat te denken en te handelen vanuit het algemeen maatschappelijk belang;
- beschikken over sociale vaardigheden, stellen zich toegankelijk op en zijn in staat gelijkwaardig contact te maken en te onderhouden op zowel informeel als formeel niveau;
- kunnen goed voor zichzelf zorgen en zich redden, weten de grenzen tussen het gemeenschapsbelang en het maatschappelijk belang te bepalen en te behouden;
- nemen initiatief, kennen overtuigingskracht en beschikken over een empathisch vermogen, maar stellen waar nodig ook grenzen aansluitend op de opdracht;
- zijn doorzetters, weerbaar en beschikken over goede communicatieve vaardigheden;
- zijn in staat invloed uit te oefenen binnen de gemeenschap en persoonlijke grenzen kenbaar te maken;
- zijn in staat om door te verwijzen naar bestaande passende alternatieven binnen de samenleving en kunnen werken binnen afgebakende taken als onderdeel van de gezamenlijke maatschappelijke opdracht;
- zijn in staat te signaleren, informeren, agenderen en hierover te communiceren, aansluitend op de opdracht;
- zijn in staat de belangen te behartigen vanuit de doelgroep dan wel het individu binnen de gemeenschap;
- volgen de kaders die gelden binnen de samenleving en conformeren zich aan de algemeen geldende waarden en normen (bijvoorbeeld aan de Rechten van het Kind).

4 mogelijke profielen voor een sleutelfiguur

Een profiel past bij de opdracht die een sleutelfiguur oppakt of krijgt binnen de professionele keten. Elke opdracht vraagt om verschillende competenties en geeft een sleutelfiguur tegelijkertijd kaders om te handelen. Zo ontstaan randvoorwaarden om de opdracht te kunnen vervullen.

Bij elkaar levert dit een basisfundament van competenties en randvoorwaarden op. Daarbij borduurt elk profiel voort op de competenties van het vorige profiel. Soms zijn aanvullende randvoorwaarden nodig om de opdracht uit te kunnen voeren. In totaal zijn er **4 profielen of rollen voor sleutelfiguren: de vertaler, de verbinder, de waarnemer en de ambassadeur.**

PROFIEL 1: DE VERTALER

De vertaler kun je zien als een vrijwilliger of buddy, maar ook als ervaringsdeskundige. Hij* is een combinatie van deze verschillende bestaande rollen. Hij kent het cultuur sensitieve referentiekader van de doelgroep, spreekt zowel letterlijk als figuurlijk de taal. De vertaler verbindt de binnen- en de buitenwereld met de ervaring die hij opdeed binnen de eigen gemeenschap. Hij beweegt zich vanuit de gemeenschap tussen het individu of het systeem naar de hulpverlening en/of gemeentelijke organisaties. De activiteiten van de vertaler zijn met name praktisch en ondersteunend van aard.

Positionering:

- De vertaler is voorgedragen door betrokkene(n).
- Zowel de betrokkene(n), de professional als de organisatie waar de professional werkt, geven toestemming voor de samenwerking.
- De organisatie is verantwoordelijk voor de afweging of de sleutelfiguur voldoet aan de voorwaarden en de basiscompetenties.
- De vertaler werkt binnen het gemeentelijk domein (preventie).

Beloning:

- Een vertaler werkt binnen een vrijwillig kader.
- Hij ontvangt een vrijwilligersvergoeding.
- Hij is in dienst van de organisatie vergelijkbaar met de ervaringsdeskundige.

* Voor de leesbaarheid gebruiken we als verwijzing naar een sleutelfiguur de hij-vorm. Maar natuurlijk bedoelen we dan ook vrouwelijke sleutelfiguren en moet je voor 'hij' ook 'zij' lezen.

PROFIEL 2: DE VERBINDER

De verbinder kenmerkt zich door de combinatie van de mediator en ervaringsdeskundige. De verbinder weet als geen ander hoe hij mensen moet bereiken, de vraag achter de vraag te ontdekken en problemen te signaleren. Hij kent zowel de binnenwereld als ook de dominante samenleving. De verbinder bouwt bruggen tussen de gesloten gemeenschap en de overheid. Dit biedt ruimte voor andere invalshoeken en inzichten voor meer integratie, perspectief en herstel. Het doel van overheidsorganisaties om samen te werken met de verbinder kan zijn om in beter contact te komen met de gesloten gemeenschap. Dit contact biedt de kans om voorlichting te geven over een gezonde leefstijl, seksualiteit, opleiding en het verbeteren van de informatiepositie.

Positionering:

- De verbinder is voorgedragen door de organisatie.
- De organisatie is verantwoordelijk voor de afweging of de sleutelfiguur voldoet aan de voorwaarden en de basiscompetenties.
- De verbinder wordt ingezet binnen het gemeentelijk en het justitieel domein (preventie, vrijwillig kader, drangtrajecten).

Beloning:

- De verbinder is in dienst van de organisatie.

PROFIEL 3: DE WAARNEMER

Het kan zijn dat een sleutelfiguur met het profiel van de waarnemer incidentele en structurele problemen, misstanden of misdaden signaleert. Een nadrukkelijke taak in deze positie is om deze signalen bij de juiste mensen neer te leggen. De waarnemer omarmt hetzelfde referentiekader als dat van de dominante samenleving en behoudt ook zijn kennis over het eigen collectief. Hij draagt nadrukkelijk en actief bij aan het beschermen van de kwetsbaren binnen de gesloten gemeenschap. Ook draagt hij bij aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid om actief knelpunten te signaleren en agenderen. De waarnemer ervaart geen botsende normen en hanteert dezelfde uitgangspunten die leidend zijn binnen de dominante samenleving. Hij richt zich op de aanpak van de stagnerende factoren die inclusie en integratie belemmeren. Ook signaleert en meldt hij veiligheidsvraagstukken en maakt daarbij gebruik van de reguliere meldroutes en de bestaande kaders die gelden in de samenleving.

De waarnemer helpt de betrokken professionele keten signalen te interpreteren en veiligheidsinschattingen te maken.

Positionering:

- De waarnemer is onderdeel van de professionele keten.
- De organisatie stelt de aanvullende eisen die horen bij de functie van de waarnemer.
- De waarnemer beweegt zich tussen de gesloten gemeenschap en de gemeentelijke organisatie (NB: een aandachtspunt is de veiligheid van de waarnemer).
- Hij wordt ingezet binnen het gemeentelijk domein en justitieel domein.

Beloning:

- De waarnemer maakt tijdelijk deel uit van de integrale samenwerkingsketen.

Aanvullende criteria

Een sleutelfiguur met het waarnemersprofiel moet aan een aantal aanvullende criteria voldoen.

- Een waarnemer ervaart geen botsende normen en hanteert de uitgangspunten die leidend zijn binnen de dominante samenleving.
- Hij richt zich op de aanpak van de stagnerende factoren die inclusie en integratie belemmeren.

- Hij heeft kennis van de reguliere meldroutes en heeft de meldplicht om de veiligheid van individuen binnen de gesloten gemeenschap binnen de samenleving te beschermen.
- Een waarnemer acteert vanuit het perspectief van veiligheid én zorg: hij heeft een integrale visie.

PROFIEL 4: DE AMBASSADEUR

De ambassadeur treedt op als vertegenwoordiger van de gemeenschap. Hij wil de sociale inclusie van de doelgroep versterken en legt de nadruk op de dialoog. Hij doet dit vanuit respect voor alle overeenkomsten en verschillen uit de culturele contexten. De ambassadeur draagt de verbindende boodschap uit op de thema's tolerantie, geweldloosheid en non-discriminatie. Wanneer er spanning ontstaat binnen de gemeenschap, of in de relatie tussen de gemeenschap en de dominante cultuur, werkt de ambassadeur samen met overheidsorganisaties. Een ambassadeur is een sleutelfiguur die de gemeenschap kent, begrijpt en steunt. Hij is loyaal aan de gemeenschap, aan het professionele netwerk en aan het politieke veld waarbinnen hij zich begeeft. Hij staat naast de gemeenschap, de professionele en de politieke wereld. Een ambassadeur is mede-aanjager in de verbinding van de gemeenschap en de samenleving en richt zich op inclusie. Hij gaat de verbinding aan op het ideaal en daarom wordt er geen tegenprestatie bedongen. Een ambassadeur ontvangt geen salaris of vergoeding voor zijn persoonlijke inzet.

Positionering:

- Overheidsorganisaties erkennen een ambassadeur door zich met hem te verbinden en actief in te zetten op sociaal-maatschappelijke opdrachten.
- Lokaal, regionaal, landelijk en landsgrens overstijgend (politiek-bestuurlijk domein).

Beloning:

- Een ambassadeur werkt binnen een vrijwillig kader; hij is intrinsiek gemotiveerd en werkt belangeloos aan de opdracht.
- De activiteiten van een ambassadeur kunnen financieel ondersteund worden wanneer het om de ontwikkeling van producten of de organisatie en/of facilitering van activiteiten gaat in aansluiting op de opdracht die ten goede komt aan de gemeenschap.

Aanvullende criteria:

- Een ambassadeur is benaderbaar, toegankelijk en transparant en is zich bewust van zijn voorbeeldfunctie.
- Hij is in staat de eigen positie als lid van de gemeenschap te ontstijgen, het gemeenschappelijk doel en de dilemma's neutraal en objectief te agenderen en te bespreken.
- Een ambassadeur overhandigt een organogram waarop zowel het nationale als het internationale netwerk inzichtelijk wordt gemaakt. Hiermee stelt hij het politiek-bestuurlijke netwerk in staat zich te vormen rondom de Europese context waarbinnen de doelgroep zich beweegt.
- Een ambassadeur legt de focus op een constructieve en respectvolle verstandhouding tussen de 'subcultuur' en 'dominante cultuur', tussen de gemeenschap en de betrokken professionals op alle niveaus.
- Hij is in staat om de positieve intenties van de gemeenschap over te brengen en draagt actief bij aan een positief maatschappelijk imago binnen de kaders van de samenleving. Hij doet dat in samenwerking met overheidsorganisaties en politiek bestuurders.
- Een ambassadeur beschikt nadrukkelijk over de volgende competenties: hij is verbindend, communicatief, gaat constructief met conflicten om, reflecteert op zijn handelen, is cultureel- en politiek sensitief, anticipeert en neemt initiatief, is een netwerker, stressbestendig en slagvaardig.
- Een ambassadeur werkt transparant samen met overheidsorganisaties om aangewezen trajecten te ondersteunen. Hij ondersteunt de implementatie van beleid om in gezamenlijkheid de bestuurlijke doelstellingen te bereiken.

Moreel beraad

Vraag je je af of je wilt samenwerken met een sleutelfiguur? Maak gebruik van het [moreel beraad](#). Deze werkvorm biedt houvast om antwoorden te vinden op complexe vragen die nu eenmaal opkomen als je gaat samenwerken met sleutelfiguren uit gesloten gemeenschappen.

HET CCV HELPT

Heb je vragen over de functieprofielen, hoe je ze gebruikt of wil je even sparren met een van de adviseurs? Neem contact op met [Meike Lommers](#) of [Marjon den Breems](#).